

Komisarka in Udba

Igor Omerza je izdal knjigo *Komisarka*, s podnaslovom *Marta Kos kot zanesljiva sodelavka komunistične tajne policije*

Igor Omerza je v knjigi z naslovom *Komisarka* najprej razložil zgodovino, organizacijo, metode in sredstva delovanja jugoslovanske tajne politične policije Udbe. Uradno se je ta imenovala SDV oz. Služba državne varnosti, kar je pomenilo »služba« komunistične varnosti. Komunisti so namreč pojme, kot so narod, ljudstvo, država, zlorabljali za poimenovanje samih sebe; vemo, da niso bili ne narodni, niti niso predstavljali naroda, bili so izrazito protinarodni. V tem okviru je prikazal nekatere posebnosti slovenskega dela Udbe, še posebej njenega regionalnega centra v Slovenj Gradcu, kjer so imeli Marto Kos oziroma vir Udbe Taro na tajni zvezi do marca 1990. Ker so takrat ta center ukinili, so zadnje v arhivu Slovenije ohranjeno poročilo Marte Kos oziroma zdaj že sodelavke z imenom Blanka sestavili v centru Udbe za mesto Maribor.

Delala na radiu RDW

V drugem poglavju je podrobno prikazal šolsko, novinarsko, politično in poslovno pot Marte Kos, vse do njenega nastopa kot komisarke v Evropski komisiji. Na tej poti je najbolj zanimiva njena zaposlitev v Nemčiji na radiu RDW (*Radio Deutsche Welle*) v Kölnu. Zanimivo je primerjati, kaj je o tej zaposlitvi v tujini povedala v medijih sama Marta Kos in kaj je o tem precej dolgotrajnem procesu pridobitve te službe obširno poročala Udba. V tem poglavju je Omerza tudi omenil, kar je sicer že dolgo znano, da ima Marta Kos v nekoč tajni Centralni aktivni evidenci (CAE, *udba.net*) šifro registriranega vira Udbe 14000 in osebno številko vira 5448.

Udba in tujina

Tretje poglavje je najboljše, ker je vestni raziskovalec arhivskega gradiva o Udbi zanj našel

največ udbovske dokumentacije. Tu piše o tajnem analiziranju radijske postaje v Kölnu *Deutsche Welle*, kodno ime obdelave je bilo Struna, in v tem okviru o zaležovanju Alojza Lampreta, ki je bil vodja slovenske sekcije tega radia. Opisuje tudi delo številnih uslužbencev tega radia, ki so prihajali iz Slovenije in jih je Udba *vrbovala* (pridobila za sodelovanje), da o tem radiu poročajo. »Zakaj sem temu posvetil takšno pozornost? Zato, da bi bralci te knjige bolje razumeli, prvič, v kakšno okolje je prišla v začetku 80. let sodelavka Udbe Blanka s pravim imenom Marta Kos, in drugič, kako intenzivno je Udba delovala v zahodni Nemčiji oz. v tujini.«

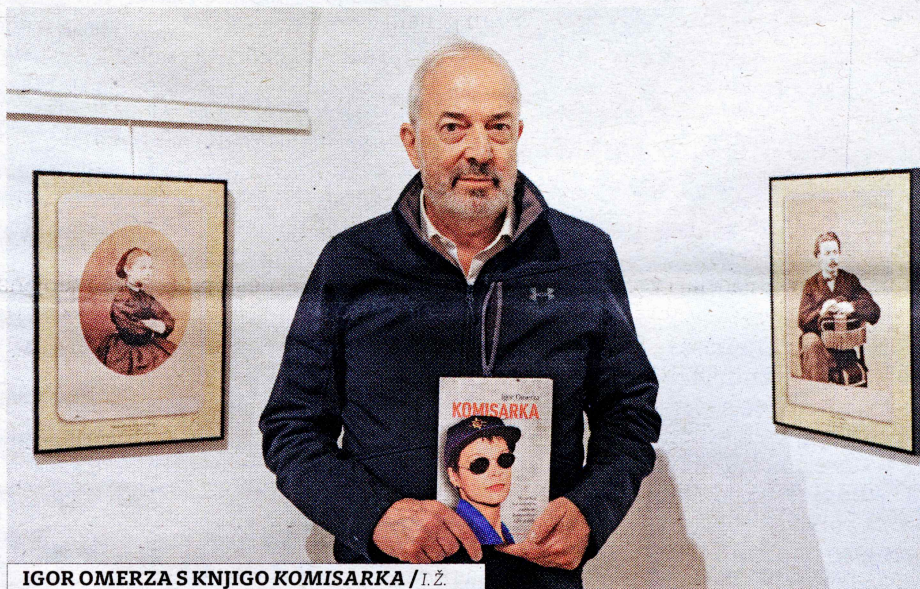
Deset dokumentov

V četrtem poglavju je v celoti citiral vsebino vseh desetih tajnih dokumentov, ki jih je našel v arhivu, v katerih se pojavlja Marta Kos kot vir Udbe s kodnim imenom Tara oz. nazadnje kot

na laži, ki jih je Marta Kos izrekla na komisarskih zaslišanjih v slovenskem in evropskem parlamentu. Na zaslišanju za komisarko najprej septembra 2024 v slovenskem parlamentu, nato novembra 2024 še v evropskem, za komisarko v Evropski komisiji, tja jo je delegirala vlada Roberta Goloba, je odločno zanikala sodelovanje z Udbo. O tem jo je v Evropskem parlamentu vprašal tudi poslanec iz Bolgarije Ilhan Kjučjuk. Dejala je: »Gre za mojo integriteto in vesela sem, da ste postavili to vprašanje, ker mi daje priložnost, da pred vami vsemi to razčistimo enkrat za vedno.« Igor Omerza je s to knjigo njeno »večno« integriteto sesul v prah.

Vsem, ki lažejo

V epilogu knjige je Omerza najprej citiral, kaj je Marta Kos, takrat še z dodatkom Marko, napisala v osrednjem slovenskem časopisu *Delu* 9. avgusta 2003: »Ker sem načeloma dobra do vseh ljudi,

IGOR OMERZA S KNJIGO KOMISARKA / I. Ž.

sodelavka Udbe Blanka oz. enkrat celo s pravim imenom. »Glede na približno 90-% uničenje slovenskega udbovskega arhiva lahko sklepam, da je bilo teh dokumentov dejansko narejenih veliko več, ne samo deset, ampak morda celo sto.«

O svoji integriteti

V zadnjem poglavju je Omerza v luči novo objavljenih tajnih dokumentov podrobno pokazal

tudi od njih pričakujem, da bodo dobri do mene. Ker vsem govorim resnico, jim ne lažem, tudi od njih pričakujem, da mi bodo govorili resnico. Tudi če upoštevam dejstvo, da sem prežeta s precejšnjo mero naivnosti, kar mi je marsikdo že odkrito povedal, sem pred veliko preizkušnjo: komu verjeti?»

In še: »Če bi bila Harry Potter, bi uporabila čarobno palico in vsem tistim, ki govorijo resnico, dala liziko, vsem, ki lažejo, pa bi zlepila usta, nikoli več ne bi mogli govoriti. Ne samo laži. Pa naj pokliče na pomoč ravnatelja Dumbledoreja.« Dumbledore je izmišljeni ravnatelj čarovniške šole.

Omerza: »Dumbledore gor ali dol, glede na to, kar sem napisal in dokumentiral v tej knjigi o Marti Kos in njenih lažeh, se meni zdi to razmišljanje in zaklinjanje Marte Kos na resnico proti laži kot narejena naivnost osemletnega otroka.«

Sicer pa kljub tovrstnim »odločnim« zanikanjem Marte Kos, da je bila sodelavka zločinske komunistične Udbe, je vlada Roberta Goloba natančno vedela, kdo je Marta Kos – kaj kot »političarka« predstavlja oziroma, ali je ali ni sodelovala s Službo državne varnosti.

IVO ŽAJDELA

ivo.zajdela@druzina.si

Ali se komisarki maje stolček?

Mag. Igor Omerza je angleško inačico knjige *Komisarka* nedavno predstavil tudi v Evropskem parlamentu, prav tam pa se sprožajo postopki dodatnega preverjanja. Politična skupina Evropske ljudske stranke (EPP) namreč zahteva posebno zasedanje odbora Evropskega parlamenta za zunanje zadeve (Afet), na katerem bi zaradi novih dokazov v zvezi s sodelovanjem z jugoslovansko tajno politično policijo zaslišali Marto Kos. Zahtevo je javnosti predstavila podpredsednica največje politične skupine v parlamentu, slovenska evroposlanka Romana Tomc. »To, da je bila ne samo informantka, ampak sodelavka, je katastrofa. To, da je lagala, je druga katastrofa. To, da ima težek konflikt interesov, je pa tretja katastrofa,« je o očitkih na račun Marte Kos na podlagi novih ugotovitev, zbranih v Omerzovi knjigi, povedala Romana Tomc. Velik del arhivov o nekdanji Jugoslaviji, vključno z delovanjem njenih tajnih služb, je namreč v Srbiji, ki je država kandidatka za pridružitve EU, zanj pa je Kosova pristojna kot komisarka za širitev. EPP bo po besedah Tomčeve zahtevo za sklic seje vložila na naslednjem sestanku koordinatorev oziroma predstavnikov vseh političnih skupin v odboru, ki bodo morali nato sklic seje podpreti. Po navedbah STA je naslednji sestanek koordinatorev načrtovan za začetek maja.